

ДЕРЖАВА VS КРАЇНА, НАРОД VS НАЦІЯ (ЕТНОС): ЧИ Є СВІТЛО В КІНЦІ ТУНЕЛЮ?

Калуга Володимир Федорович

доктор філософських наук, доцент,
професор кафедри міжнародних відносин і суспільних наук,
Національний університет біоресурсів і природокористування України, Київ
e-mail: kalugavl@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0003-4744-826X>

Анотація. *Мета дослідження:* сприяти розширенню спектру можливих інтерпретацій подій в Україні та навколо неї шляхом осмислення альтернативних загально прийнятому трактуванню змісту понять країна, держава, народ, нація, етнос та співвідношення між згаданими явищами **Методологія:** в основу дослідницької активності покладено здоровий глузд, критичне мислення та смак як ключові «фільтри» активності суб'єкта. Дослідження було б не можливе поза спостереженням, герменевтикою, компаративізмом, абощо. **Наукова новизна:** з огляду на встановлення суттєвої відмінності між явищами «країна» та «держава», а також стратифікації спільноти відповідно до критерію колективної ідентичності пропонується альтернативне бачення причин та джерел процесів, які відбуваються в Україні та навколо неї. **Висновки:** події в Україні і навколо неї значною мірою визначаються якісним складом та характеристиками самих українців, тоді як особливості якісного складу української спільноти добре осмислюється в розрізі особливостей колективного зрізу ідентичності українця в масі своїй.

Ключові слова: Україна, Росія, доктринальні документи.

Якщо на історію подивитися в зміщеному до класичного ракурсі не як на впорядковану сукупність фактів, а як на основу індивідуальної та колективної ідентичності, то за «прошитими» в масовій, а отже і індивідуальній свідомості буденної людини причинами та наслідками тих чи інших подій і процесів схильним до критичного мислення вдасться помітити інші, можливо, навіть шокуючі попервах, образно кажучи, пускові механізми, що приводять в рух та визначають особливості функціонування різного роду соціально-політичні системи і їх елементи.

Тож чи не за кожним сутнісним питанням екзистенціального напрямку, перед яким постає людина в потоці буднів, за великим рахунком криється запит стосовно того, як бути? Як має діяти конкретна особа у тих умовах та обставинах, в яких себе знаходить на поточний момент? Що її спонукає діяти саме так, а не інакше, та на що вона може розраховувати або сподіватися? При цьому слід зважити на практично непереможне «але», яке радикально відображається на стані визначеності стосовно згаданої екзистенційної ситуації. Сучасна людина* за надто малими винятками вже

* У науково-популярному обігу відсутнє акцентування уваги на станах людини. При цьому поняття стан на разі вживається у тому ж контексті, що й стан речовини. Сучаснику відомий практично лише один стан, в якому він безпосередньо перебуває – це стан соціального анабіозу. Тому цей стан вважається єдиним, так би мовити, правильним або нормою. На його фоні стан часткової соціалізації, представлений як прояви суттєвих психічних розладів, приміром, від імбецила до індивіда з

втратила здатність безпосередньо реагувати на поточні виклики, у т.ч. й визначатися. Левова частка її активності, у т.ч. мислення – опосередковані, умовно кажучи, системою*. Відтак ключовим видом, активності, притаманним заклопотаній** істоті є поведінка – система засвоєних в процесі соціалізації і зведених практично до автоматизму, моделей реакції на звичні умови та обставини шляхом копіювання – природний спосіб виховання, на який якнайповніше у своїй дидактиці, окрім інших, спирався В.О. Сухомлинський (на жаль, його досягнення всіляко применшені, бо йшли в розріз з націленістю системи на продукування «гвинтика»), та (соціальної) дресури, себто примусового нав'язування моделей поведінки, відточуючи їх до рівня набутих інстинктів – насильницький (примусовий) спосіб виховання, в реалізації якого відчутний на рівні світового визнання успіх мав зокрема А.С. Макаренко.

Коли мова йде про поведінку, то вона як один із різновидів активності живого, у т.ч. людини відповідає колективному зрізу ідентичності, у даному випадку людини. Останнє, окрім іншого означає, що ідентичність людини є комбінаторним явищем [Kaluha, 2022, р. 65], що передбачає кілька складових та два зрізи: колективний та персоніфікований, як це відображено на малюнку 1.

Малюнок 1. Енерго-інформаційна структура людини (відповідно до комбінації розуміння суті людини в межах східних традицій, платонівського вчення про душу і сучасних уявлень про функціональні властивості людського організму та свідомості)

синдромом Дауна, або ж втрати набутку соціалізації – здорового глузду, себто божевілля, вважається патологією. Насправді це стан, за яким не закріплене стійке поняття. Є й інший стан, за яким теж не закріплено стійкого поняття. Він пов'язаний з довільним пориванням з соціальністю як обумовлюючим фактором, що проявляється як довільна контрольована вольовим зусиллям зупинка внутрішнього діалогу. Тих, хто досяг згаданого стану в різних культурних середовищах прийнято ідентифікувати як просвітлені чи пробуджені. Що ж до святих, то у середовищі сучасної культури святість є радше певним критерієм, умовно кажучи, соціально-духовного статусу, тобто є предметом домовленостей, а не константою.

* Під системою пропонується розуміти умову та обставину, що уможливує стійке поєднання елементів та відносин між ними і водночас забезпечує невинний, по-суті, миттєвий обмін глибинною інформацією як поміж елементами системи, так і між системою та іншими системами, що, окрім іншого, дозволяє підтримувати цілісність завдяки безперервному належному відображенню усіх процесів, у т.ч. змін як на рівні кожного окремого елемента, так і системи загалом.

** Зокрема в ракурсі фундаментальної онтології М. Гайдеггера способом існування сучасної людини є турбота. Себто людині в стані соціального анабіозу або *das Man* за тим таки М. Гайдеггером властиво концентруватися не на суті чого б то було, а на його значимості – властивості задовольняти ті чи інші бажання (потреби).

Тобто значимість, а отже і функціональне навантаження поведінки проявляється насамперед в колі собі подібних, себто в натовпі чи масі, а за умови відносного осмислення – в колективі чи групі. Хоча сучаснику властиво триматися глибоко нав'язаного переконання, що він унікальний, а отже діє самостійно, нібито покладаючись на ті чи інші преференції, інтереси, абощо.

Згадана колізія досить легко розв'язується, якщо зважити на те, що на практиці людина переважно поводить, тоді як, в теорії вчиняє. Себто в міркуваннях, розлогих, аргументованих чи примітивних, що залежить від рівня інтелектуальної спроможності, формує своє ставлення до чого б то було, спираючись на кооптовану до своєї ідентичності ієрархію цінностей та еталонів. При цьому за ставленням те ж криється дещо, що пов'язане зі змасовленням, і що можна представити як «ідея» або, простіше кажучи, певна ідеологічно заряджена екзистенціальна течія. Відтак в сучаснику насправді мало що залишилося суто індивідуального, що було б йому доступне для реалізації чи засвідчення з огляду на власну унікальність. Тож сучасна людина розчинена в масі, хоч того й практично не помічає попри численні висвітлення згаданого стану заклопотаної істоти езотериками, частину з яких визнають як філософів та/або науковців. До прикладу, М Гайдеггер з його ідеєю *Das man*, А. Шопенгауер – яскравий представник онтологічного та екзистенціального волюнтаризму та інші.

Очевидно, сприяти актуалізації персоніфікованого начала в людині, окрім іншого, можливо завдяки «вибиванню» її з колії стереотипного відтворення реальності, у т.ч. шляхом глибокого осмислення функціонального навантаження явищ, процесів та станів. У спрощеному варіанті під функціональним навантаженням пропонується розуміти ключову функцію, яка відводиться людиною чому б то було, оскільки все представлене в існуванні людини актуалізується або має значення лише тому, що має властивість задовольняти ті чи інші бажання (потреби, інтереси).

Спираючись на вище сказане, можна прийти до думки, що глибоке і послідовне осмислення, – на стільки те можливо з відсиланням до унікальності індивідуального буття, – теперішньої ситуації, в якій перебуває Україна, українці загалом та кожен особисто може бути актуалізоване завдяки альтернативному осмисленню суті країни, держави, народу, нації, етносу і супутніх їм явищ з огляду на їх функціональне навантаження.

Поверхове, себто завчене ще з дитинства під тиском авторитету оточуючих дорослих, зокрема педагогів, розуміння суті держави та країни, зводить згадані явища практичного до одного й того ж. Те саме можна сказати про народ, націю та етнос. Проте апеляція щонайменше до безпосередньої практики та соціально значимого або екзотеричного, себто такого, що піддається опису, досвіду дає підстави стверджувати, що в першому випадку це явно відмінні явища, а в другому – стани спільного буття.

Отже, якщо схематично вибудовувати канву міркувань щодо відмінності феноменів держави та країни, то, безумовно, потрібно почати з двох аксіом***, на

*** Аксіома – базове твердження в розрізі тієї чи іншої області пізнавальної цікавості людини, істинність чи хибність якого принципово не можливо встановити з огляду на природу пізнання,

яких вибудовується усяке класичне теоретизування соціально-політичного або й загалом гуманітарного гатунку. Перше, *до існування відразу виникає певна кількість людей*. Друге, *люди різняться поміж собою кількісними параметрами ідентичних якостей*.

Згадані дві аксіоми дають підстави стверджувати, що людина, як ми себе знаємо, «прошита» неспростовною потребою в існуванні собі подібних, отже є носієм, окрім персоніфікованого, колективного начала. Таким чином людська спільнота є, мислячи за аналогією, оберненою стороною персоніфікованого існування. Тобто людина в стані соціального анабіозу або *das Man* автоматично відтворює масу або спільноту навіть будучи тривалий час на самоті, принаймні аж поки не припиниться внутрішній діалог.

Аби людська спільнота підтримувала себе у перманентному функціональному стані, достатньо щоб витримувалися два ключових принципи. Перший, *розподіл функцій*. Другий, *кооперація зусиль*. Суть останнього полягає в поєднанні оптимальним чином оптимально виражених якостей під час реалізації спільного проекту чи досягання результату. Яскравим прикладом кооперації зусиль є зачаття дитини з подальшим «виробництвом» представника спільноти або людини.

Неухильна реалізація двох згаданих принципів є необхідною і достатньою умовою підтримання сталого існування і, очевидно, поступу спільноти. Тобто спільнота, саме спільнота є продуцентом не лише усіх благ, але й елементів та відносин. По-суті, в першому наближенні спільнота виглядає до певної міри автономною відкритою системою, що здатна підтримувати своє існування. Про те існує фактор, який тяжіє до перманентного привнесення хаосу в спільноту: фактор соціальної ентропії.

Виявляється, в природу**** людини закладена за визначенням І. Канта *схильність надавати собі право винятку*, або, як її назвав німецький мислитель, – радикальне зло (нім. «*das radikal Base*») [Caswell, 2006]. Цю схильність ще можна ідентифікувати як спроможність формувати множину значень, обирати довільно один із множини варіантів та триматися його, таким чином відхиляючись від еталону або первинного значення. В соціальному плані – це схильність відмовлятися від дотримання домовленостей, виконання покладених обов'язків, абощо.

Аби схильність надавати собі право винятку не зводила нанівець два згаданих вище принципи упорядкування спільноти, себто не приводила до руйнації порядку, а отже й спільноти загалом, очевидно, необхідний механізм, який би дозволяв контролювати та обмежувати прояв радикального зла. Для різних типів спільнот це різні механізми. Для племені – це табу. Для полісу, себто специфічного укладу спільного існування, де політичне домінувало над соціальним, – слава (тяжіння до безсмертя). Для найчисельнішої спільноти, яку сучасна людина сприймає як еталонну, суспільства – держава.

Отже держава є абстрактним явищем – механізмом, що дозволяє усталювати існування суспільства. Принцип дії цього механізму полягає в легітимації права

точніше його обмеженість, як те відобразив у своїй філософській концепції, наприклад, І. Кант, обґрунтовуючи ідею «речі-в-собі».

**** Природа чого б то було, зокрема людини, - те, що робить саме щось саме тим, чим воно є, наразі саме людиною, формою буття радикально відмінною від інших форм буття.

обмеженого кола «обраних» продукувати та нав'язувати «правила гри», себто спільного існування решті, а також контролювати дотримання згаданих правил гри. Тут показовим є принцип, формулювання якого приписують різним сильним світу цього, зокрема Б. Наполеону, О. фон Бісмарку та іншим: «Моїм друзям – все; усім решта – закон». При цьому згаданий щойно принцип, з одного боку, виправдовується практично всіма добре відомими теоріями походження держави, а з іншого боку – вуалюється численними просторікуваннями на усі лади про демократію, соціальні рівність, справедливість, солідарність, абощо.

Водночас симбіоз населення на певній території, усталеній в її кордонах, культурної ідентичності та спільності історичного поступу населення, а також множини умов та обставин життєдіяльності населення, пов'язаних з різноманітними характеристиками навколишнього середовища, очевидно, і є країною. Тобто поняття країна відсилає до симбіозу конкретних явищ. По-суті, країна – це локалізоване в географічному, геофізичному, культурному, ментальному тощо просторах суспільство.

Відповідно у співвідношенні країна – держава перша є первісною, а друга – похідною. Існування країни спирається на чи визначається радше природними закономірностями. Функціонування держави пов'язано з системою продукованих суб'єктом штучних регулятивних механізмів – норм, правил, законів, еталонів, зібраних в такі системи як мораль, етика, юриспруденція, мода тощо. При цьому в першому наближенні «законодавці» очевидні. Про те, чим в такому разі може бути первинний суб'єкт, умовно кажучи, нормотворчої активності, тобто такий, що задає тон людській активності, насамперед поведінці та мисленню, залишається щонайменше відкритим питанням. А якщо зануритися в осмислення цієї проблеми глибше, то, виявляється, суб'єкт нормотворчості губиться за завісою незнання, оскільки, окрім іншого, встановлюється факт неможливості виявити, наприклад, природу або ж сутність цивілізаторів, зокрема героїв чи богів, того ж таки Аллаха чи трійці, абощо.

Відтак, у руслі вище поданих міркувань процеси, що відбуваються з країною слід сприймати радше як природний плин подій, принаймні зумовлених природними чинниками, у т.ч. (запрограмованою) схильністю людини до насилля, її потребою в стражданнях як джерелі задоволення (сади́зм чи мазохі́зм відповідно). По великому рахунку мова йде про процеси в метасистемі, яку можна умовно представити як Космос, або ж, простіше кажучи, численні відомі і невідомі природні (космічні) коливання, які неодмінно відбиваються на поведінці людини, зокрема через вплив на позасвідоме (у виконанні З. Фрейда – підсвідоме). Своєю чергою, процеси, пов'язані з державою, було б послідовно вважати результатом раціонально-вольової активності людини.

Між тим, оскільки на поточний момент на рівні масово схвалюваної системи уявлень прийнято ототожнювати країну та державу, то дійти якимось усталеного прийнятного розуміння щодо джерел та причин тих чи інших процесів, пов'язаних з індивідуальним чи колективним суб'єктом, принципово не можливо. Умовно кажучи, раціоналістичний підхід насамперед не дозволяє визнати принципову обмеженість пізнання та його несумісність з дійсністю, а отже і непізнаваність першопричин. Тоді як схильність людини надавати собі право винятку, а в даному разі властивість продукувати множину варіацій інтерпретації суті чого б то було, не

дозволяє сформувати єдине бачення та ставлення до чого б то було. Як наслідок, людина перебуває в перманентному стані невизначеності. Але цей стан досить нестерпний для людини, бо межує певним чином з незвіданим – причиною найпотужнішого страху. Тому людина охоче приймає одну із чи комбінацію кількох вигаданих версій трактування причин і суті тих чи інших процесів (подій) як належне, непомітно для себе стаючи фанатом тих чи інших ідей (ідеологій).

Тому особливої ерудиції, очевидно, не потрібно, аби на прикладі інтерпретації війни, що точиться в Україні і навколо України, помітити, що найчастіше згадувані причини війни, насправді досить примітивні за своїм змістовним наповненням. Хоча переліку найзгадуваніших версій причинності війни цілком достатньо, аби задовольнити потребу пересічної людини в масі своїй в формуванні і підтриманні стійкої «картини світу».

Між тим формуванню якомога неупередженого уявлення, а отже і проясненню, на стільки те можливо, дійсних причин процесів, пов'язаних з колективними суб'єктами, зокрема країнами, очевидно, сприятиме формування системного уявлення про стани організації колективного буття. Наразі йдеться про населення, народ, етнос та націю.

Населення є чи не найстихійнішою формою колективного буття людини, пов'язаної з ареалом поширення підвидів виду *Homo Sapiens Sapiens*. Населення напряму сполучене з природними, а далі соціокультурними умовами існування, пристосуванням до них як на біофізичному, а можливо й генетичному, так і на раціонально-ментальному рівнях. Населення позбавлене колективної суб'єктності. Критерієм ідентифікації *населення* безпосередньо є територія з природними та/або штучними кордонами. Останнє означає, що населенню притаманна стихійна або ж ситуативна ідентичність.

Населення, життєдіяльність якого упорядкована системою за посередництва різноманітних механізмів, таких як мораль, етика, юриспруденція, абощо, є народ. Залишаючись за завісою незнання, для мас система проступає або дає про себе знати за посередництва, умовно кажучи, владної верхівки. Відтак, *народ* – це населення певної території, що перебуває під управлінням, а також в розпорядженні і доступне для «споживання» або ж помазаників божих, або нібито демократично обраних нібито представників народу. Як наслідок, народу як колективному утворенню притаманна примусова або нав'язана ідентичність.

Коли ж населенню притаманна стійка соціально-економічна інтеграція, яка супроводжується усвідомленим чи безсвідомо прийнятим як належне визнанням членами спільноти спорідненості соціально-економічних інтересів та взаємообумовленості, а отже і взаємовідповідальності, на його базі проступає нація. *Нація*, очевидно, є чи не найраціональнішою формою і способом колективного буття людини. Очевидно, найповніше і водночас найвиразніше нація як стан колективного буття втілювалася за полісної форми організації спільного існування. До втілення в життя рафінованої нації, очевидно, прагнули і прагнуть носії різноманітних течій анархізму, всіляко підносячи переваги кооперації над примусом. Тому нації властива договірна або центрована на інтересах ідентичність.

Однак ані нація, а тим паче народ чи населення не сполучені безпосередньо із, умовно, ірраціональною, а, по-суті, глибинною основою спільного буття, представленою насамперед мовою як вербальним та невербальним репрезентантом

контексту, що своєю чергою є неспростовною умовою комунікації і порозуміння; традиціями як сукупністю технік і технологій взаємодії з оточуючим світом, хай би навіть зведеними за останні сторіччя до декоративного стану; менталітетом як певним стійким набором характеристик операційної системи відображення світу загалом або ж оточуючого середовища, людини та самого себе зокрема. Йдеться про особливості мислення, емоційних реакцій, естетичних переваг, абощо, притаманних представникам певної стійкої спільноти. Такою стійкою природною спільнотою, очевидно, слід вважати *етнос*, попри те, що останні століття відбувається системне змішування етносів, а отже розмивання етнічної ідентичності аж до агресивного табування апеляції до етнічної приналежності.

І все ж в етносів виявляється досить стійкий «імунітет» до уніфікації. Цілком ймовірно, загадка стійкості етносу до «екзистенційної корозії», умовно кажучи, породжуваної глобалізаційними процесами, а, по-суті, тяжінням певної Ідеї або Егрегору, представлених за посередництва світоглядної парадигми в очах мас, поширити себе на якомога більшу кількість населення Землі, витіснивши або й знищивши інші Ідеї, криється у глибинній ідентичності або самоідентичності* людини [Калуга, 2014].

Якщо перші три варіанти колективної ідентичності – населення, народ, нація – безпосередньо пов'язані із усвідомленням та розумінням, а отже спираються на текст (проговорювання), то етнічна колективна ідентичність спирається на самовідчуття – відчуття себе невід'ємною частиною певної спільноти, представленої не лише і навіть не стільки поточним моментом, а поколіннями – пращурами, сучасниками, нащадками. Тож саме етнос, принаймні на фоні решти відомих форм колективного буття, слід вважати основою природної або глибинної колективної (само)ідентичності.

Малюнок 2. Співвідношення форм колективного існування людини з формами колективної ідентичності.

* «Самоідентичність, індивідуальна чи етнічна, зникає разом зі зникненням суб'єкта. Тобто, найперше, самоідентичність є атрибутом кінцевої істоти, що має свій початок і кінець, поєднані в одне ціле історією, котра для стороннього спостерігача розгортається лінійно, але завжди набуває різних інтерпретацій. Відтак самоідентичність є радше самостійним і самодостатнім феноменом людського буття, аніж просто похідним від ідентичності, як правило, нібито породжуваним суб'єктом в процесі рефлексії» (с. 87). «...Оперта на відчуття самоідентичність як самопочуття виявляється завжди первинною стосовно ідентичності, опертої на мислення» (с. 92).

В розрізі вище сказаного постає закономірне питання, то чим же є Україна та українці?

Відповідь, на перший погляд, проста до банального. Україна – це країна, існування якої впорядковане механізмами держави. При цьому відображена в назві ідентифікація країни автоматично поширюється і на механізм «держава». Своєю чергою українці – це водночас і населення України, і народ, а також з певною натяжкою нація. Але чи є українці в межах України самодостатнім або ж суверенним етносом?

Однозначної відповіді на останнє питання принципово бути не може як з формального, так і з екзистенційного ракурсу. Щодо формального боку, то все тут просто і ясно: в Україні відсутня легальна формальна етнічна ідентифікація, яка б документально фіксувалася, наприклад, в паспорті. Більше того, в Україні, як і практично в усьому так званому цивілізованому, до речі, за окремими винятками: взяти хоча б той самий Ізраїль, себто ойкуменізованому світі всіляко негласно вкорінюється і підтримується табу на етнічну ідентифікацію.

При цьому не варто плутати етнічну з мовною ідентифікацією, яка стала досить актуальною зокрема в Україні, з одного боку, з огляду на війну, а з іншого, – на потребу обивателя в наявності чітко окресленого ворога. Приміром, півсвіту добре говорить англійською, то чи ж усі англійські автоматично є англосаксами? Російською як рідною теж чимало людей говорять, у т.ч. далеко за межами нинішніх кордонів РФ, зокрема в Україні. А коли так, то, як демонструє досвід, щонайменше останні кілька століть мова виявляється розмінною монетою в прихованій грі щодо поділу світу або територій впливу з населенням на них.

Таким чином проблема ідентичності, наразі колективної в розрізі українства, а отже і збереження ідентичності українства, а, по-суті, феномену українства є багатоплановою. Багатоплановість бачення або множина можливих бачень пов'язана насамперед зі спроможностями індивідів відображати та обробляти відображене, – простіше кажучи, з інтелектуальним потенціалом, який суттєво різниться на рівні представників популяції виду *Homo Sapiens Sapiens*.

Як варіант, колективний зріз ідентичності представника спільноти в межах України як державного формування (симбіозу країни та держави) можна представити як таку собі мотрійку: стихійна, глибше – примусова, ще глибше – договірна, далі глибинна або природна ідентичність. А вже спираючись на згадану градацію можна сформулювати певне уявлення про кластерний поділ української спільноти за критерієм колективного зрізу ідентичності.

Серед решти можливих чи наявних кластерів особливої уваги як такі, що суттєво впливають на процеси в Україні і навколо неї, варто виділити такі. Перший, очевидно, найчисленніший кластер об'єднує носіїв стихійної та/або примусової колективної ідентичності. Це представники спільноти, які орієнтовані насамперед на виживання, тяжіють до того, аби бути організованими іншими. Другий, чи не найменш чисельний, кластер представляють ті, хто відчувають в собі етнічну приналежність, тобто є носіями природної української ідентичності, водночас поєднують ще й щонайменше договірну (раціональну) ідентичність. Це високоінтелектуальні етнічно орієнтовані українці – етнічна еліта. Очевидно, ні для кого не є новиною, що представники саме цього кластеру знищувалися усіма доступними методами і засобами, від фізичного знищення, якщо інших варіантів не

залишалося, до «перетягування» на сторону асиміляторів. Третій кластер складають ті, чия глибинна колективна етнічна або ж в іншому випадку «цехова», себто така, що відповідає за інтеграцію до напівтаємних організацій на кшталт ордену ілюмінатів, абощо, приховується за стихійною або договірною (раціональною) колективною ідентичністю. По-суті, це кластер, умовно кажучи, соціальних паразитів на «тілі» України та народів. Сам по собі третій кластер є принципово неоднорідним. До нього входять групи стихійно та/або (таємно) формально об'єднаних чужорідних і, як правило, токсичних щодо української етнічної спільноти (самоідентичності) представників інших колективних формувань (Ідей чи Егрегорів), зокрема того ж таки руського миру, сіоністського руху, абощо.

Співвідношення потенціалів насамперед згаданих трьох кластерів, точніше двох перших і множинного неоднорідного третього значною мірою і визначає долю України як країни, саме країни як репрезентанта українства, в т.ч. і з огляду на оперування механізмом «держава».

Тож, кажучи з певною долею іронії, залишається лише визначитися з кластерами, бажано поіменно щодо другого, а надто третього, їх місцем і роллю в життєдіяльності країни, аби мати можливість з високою ймовірністю прогнозувати подальший розвиток подій, у т.ч. і щодо розв'язаної війни в Україні та навколо України. Іронія ж долі полягає в тому, що третій кластер є таким собі когнітивним привидом, а його представники уникають адекватної ідентифікації, вдаючись до усіх доступних їм способів від зомбування мас до знищення будь-кого, хто здатний зробити їх існування і активність осмислюваною хоча б для критично мислячої частини спільноти, аби почалися процеси самоцілення «організму» країни.

Зрештою в глобальному плані про Україну, а отже і українців можна з певністю сказати, що і країна, і її репрезентанти поглинуті світовими процесами, суть яких так само прихована за завісою незнання, а системне, очевидно, досить адекватне до дійсного потоку подій уявлення про них можна сформувати, подивившись на явище світової політики** та рушійні її сили під альтернативним кутом [Калуга, 2021].

Список використаних джерел та літератури

Калуга, В. Ф., 2014. Ідентичність та самоідентичність в соціальному бутті людини: від конфлікту до єднання, Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М.

Калуга, В. Ф., 2021. Функціональний підхід до розуміння суті світової політики та її ключових факторів як механізм поглибленого освоєння предмету дослідницької цікавості, *Університет і лідерство*, 2 (12), 138-147.

Caswell, M., 2006. Kant's Conception of the Highest Good, the *Gesinnung*, and the Theory of Radical Evil, *Kant Studien*. 97 (2): 184-209.

Kaluha, V., 2022. Philosophical analysis of the concept human situation, *Wisdom* 4(24), Yerevan: ASPU publication.

** «Світова політика є такою собі «дорожньою картою» поступу людства, а пусковим механізмом поступу є перманентна взаємодія глобалізуючого та індивідуалізуючого начал. При цьому взаємодія та/або протидія згаданих двох тенденційних начал відбувається за посередництва чотирьох ключових факторів поступу сучасної цивілізації. Мова йде про війну, торгівлю, технології і техніку, релігію, а також мистецтво як протофактор» (с. 64)

References

Caswell, M., 2006. Kant's Conception of the Highest Good, the Gesinnung, and the Theory of Radical Evil, *Kant Studien*, 97 (2): 184-209. [in English].

Kaluha, V. F., 2014. Identychnist ta samoidentychnist v sotsialnomu butti liudyny: vid konfliktu do yednannia [Identity and self-identity in the social existence of man: from conflict to unity]. Nizhyn: Vydavets PP Lysenko M.M. [in Ukrainian].

Kaluha, V. F., 2021. Funktsional'nyy pidkhdid do rozuminnya suti svitovoyi polityky ta yiyi klyuchovykh faktoriv yak mekhanizm pohlyblenoho osvoyennya predmetu doslidnyts'koyi tsikavosti, *Universytet i liderstvo*, 2 (12), 138-147. [in Ukrainian].

Kaluha, V., 2022. Philosophical analysis of the concept human situation, *Wisdom* 4(24), Yerevan: ASPU publication. [in English].

STATE VS COUNTRY, PEOPLE VS NATION (ETNOS): IS THERE LIGHT AT THE END OF THE TUNNEL?

Volodymyr Kaluha

Doctor of Sciences (Doctor of Philosophy),
Professor of Department of International Relations and Social Sciences,
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv

Abstract. *The purpose of the study is related with an attempt to expand the range of possible interpretations of events in and around Ukraine. The starting point is the understanding of alternatives to the generally accepted interpretation of the content of the concepts country, state, people, nation, ethnos and the relationship between the mentioned phenomena. Methodology: research activity is based on common sense, critical thinking and aesthetic taste as the key "filters" of the subject's activity. The author also uses such methods as observation, hermeneutics, comparison etc. Scientific novelty: the article highlights an alternative vision of the causes and sources of the processes taking place in and around Ukraine; an alternative version of the stratification of the Ukrainian community is proposed. The criterion of stratification is the collective slice of an individual's identity. Conclusions: events in and around Ukraine are largely determined by the qualitative composition and characteristics of Ukrainians themselves. At the same time, the qualitative composition of the Ukrainian community is well understood in terms of the peculiarities of the collective identity inherent to Ukrainians.*

Key words: country, state, people, nation, ethnos, identity, stratification.